

OBSAH

Úvod (se všeobecnou literaturou)

V—VIII

Počátky: VÝTVARNÉ UMĚNÍ PRAVĚKÉHO ČLOVĚKA V OBLASTI
ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY (J. Schránil) 1—8

Část první: VÝVOJ VÝTVARNÉHO UMĚNÍ V OBLASTI ČESKO-
SLOVENSKÉ REPUBLIKY OD X. DO POLOVICE XIX. STOL. 9—207

I. STŘEDOVĚK

1. Umění doby románské (X. až 1. pol. XIII. stol.)

Stavitelství: (Vliv křesťanství, 9. — Hradní kostely, 9. — Svatovítská rotunda, 9—10. — České rotundy a obdélné kostelíky, 10. — Basiliky, 10—12. — Světské stavitelství, 12. — Vývoj na Moravě [rotundy, basiliky], 12—14.) E. Poche.

Sochařství: (Stavební plastika, 14—16. — Svatojiřský oltář, 16. — Portály v Třebíči a Tišnově, 16.) A. Matějček.

Malířství: (Knižní ilustrace, kodex vyšehradský, 16. — Malba nástěnná, cyklus v rotundě znojenské, 18—19. — Knižní dekorace pod vlivem Byzance, Saska a Itálie, 19—20.) A. Matějček.

Románské umění na Slovensku: (Stavitelství, kostel v Nitře, hradní a klášterní kostely, 20—22. — Přejídní sloh, žebrová klenba, 23. — Cihlová architektura, 23. — Kamenická výzdoba staveb, 24. — Zbytky maleb, 24.) J. o s. Polák.

2. Umění doby gotické (1. pol. XIII. až 1. pol. XVI. stol.)

Stavitelství: (Zakládání měst, typy, 24—26. — Raní gotika, Anežský klášter, 26. — Vývoj stylu za Václava I. a Přemysla II. v církevní a světské stavbě, 26—28. — Sedlec a Zbraslav, 28. — Vrcholná gotika za Lucemburků, 28. — Doba Karla IV., Matyáš z Arrasu, Petr Parléř, jich vliv v zemi, 28. — Vývoj stejnolodí a typu se středním pilířem, dvojloď 28—33. — Architektura hradů a měst před válkou husitskou, 33—34. — Úpadek stavitelství v odboji husitském, 34. — Nový vývoj v již. Čechách, 34. — Pozdní gotika v Praze a Kutné Hoře, Mat. Rejsek a B. Rejt, 34—40. — Gotika na Moravě [portál v Tišnově, vývoj v Brně, Olomouci, Opavě], pozdní gotika, Pernštejn, 40—42.) E. Poche.

Sochařství: (Stavební plastika, náhrobky, 42—46. — Monumentální plastika vrcholné doby, Parléřova huť svatovítská, 46—48. — Dřevěná plastika, typ krásné madony, Pieta, 48—49. Středisko sochařské práce v pozdní gotice v Čechách i na Moravě, 48—49. — Kamenická dekorace pozdně gotických staveb, 49—52.) A. Matějček.

Malířství: (Pozdní vliv gotiky, 52—53. — Knižní dekorace, skupina Alžběty Rejčky a abatyše Kunhuty, Velislavova bible, 53. — Nástěnná malba kreslířského typu, 53—54. — Iluminace doby Karlovy a Václavovy, vliv Itálie, 54—56. — Rozkvět deskové malby, milostné obrazy 56—58. — Vrchol knižní a deskové malby po 1350, klasické dvorské umění, Theodoricus, Karlštejn, Emauzy, kaple sv. Václava, 57. — Mistři vyšebrodský a třeboňský, 60. — Ostatní malba knižní a desková do války husitské, 62. — Pozdně gotická malba [česká tradice, vliv Německa a Nizozemí], vývoj od formalismu k renesanci, 62—68. — Skupina malovaných kancionálů, 68—70. — Vývoj na Moravě ve XIV. a XV. století, 70.) A. Matějček.

Umělecké řemeslo: (Zbytky produkce románské, 70. — Hlavní obory uměl. řemesla ve vrcholné a pozdní gotice, 71. — Prvotisky, 71.) E. Poche.

Gotické umění na Slovensku: (Charakter stavitelství, vliv německých kolonistů z Polska, Čech a Vídně, 71–73. — Levoča, Košice, Bratislava, hornická města, 73–74. — Pozdní gotika, mistr Štefan, 74–76. — Slovenské hrady a města, 76. — Kamenná plastika, mistr Štefan, reliefsy a náhrobky, 77–78. — Plastika dřevěná, řezané archy, bohatství památek, 78–80. — Mistr Pavel, centra činnosti v Košicích, B. Štavnici a Levoči, 80–82.)

(Nástěnná malba, 82–84. — Malba na skle, 84. — Desková malba pod vlivem Německa a Podunají, 84–88.)

(Umělecké řemeslo, lijeví bronz, zlatnictví, řezaný nábytek, 88–90.) Jos. Polák.

II. RENESANCE

Stavitelství: (Renesanční detail na got. stavbě, 90–92. — Letohrádek Ferdinanda I., Hvězda, italská imigrace, 92–93. — Vývoj české renesance 1530 až 1620, činnost v Praze a na venkově, 93–96. — Konservativnost stavby církevní, 96. — Pernštejnové v Čechách a na Moravě, Žerotínové, pánové z Boskovic, z Hradce, 96–100. Stylová obroda měst, zánik hradů, 100.) E. Poche.

Sochařství: (Italská řemeslná produkce, stavební dekorace kamenná a štuková, 100–102. — Vliv již. Německa a Nizozemí, 102. — Al. Collin, F. Terzio, B. Wurzelbauer, Adriaen de Vries, 102. — Řemeslná dřevorezba, 102–104. — Náhrobní plastika moravská, 104–105.) A. Matějček.

Malířství: (Vliv gotické tradice, 105. — Cyklus v kapli svatováclavské, Alexius z Květné, 105. — Fresko, malby v zámku pardubickém, v Kratochvíli, v Ungeltu, malované domy v městech, 105–106. — Sgrafito, míčovna v král. zahradě, dům U minuty, Litomyšl, Ml. Boleslav, 106–108. — Deskové malířství, oltáře, epitafy, vliv Dürerův a Cranachův, grafické předlohy německé, italské, flámské, manýrismus, 108. — Nové techniky [olej] a druhy malby [podobizna, zátiší], 108–110. — Knižní malba, Fab. Pulér, Mat. Ornys, Jan Kantor Starý, Mat. Radouš, 110. — Vývoj malby na Moravě, Jiří Flégl, W. Fröhlich, 110–111. — Umění dvora Rudolfa II., B. Spranger, J. Sadeler, H. von Aachen, Vredeman, Savery, 111.) A. Matějček.

Umělecké řemeslo: (Drobná plastika, kovolictví, Ptáčekové, Briekci, Jaroš, kovářství, sklářství, 111–112. — Řemeslo na dvoře Rudolfa II., rod Miseronů, K. Lehman, 112–113.) E. Poche.

Renesance na Slovensku: (Raní vliv ital. renesance za Mat. Korvína, vliv Budína. — Keramická plastika, mistři Alexius, Vincenc z Dubrovníka. — Druhý vliv z Rakous, Slezska a Polska, 113–117. — Východoslovenská renesance, 117. — Bohatý vývoj stavitelství světského v zámcích a městech, přestavby. — Věže, zvonice, atiky, sgrafito, 117.)

(Plastika a malba chudší, vliv reformace, ohrožení vývoje Turky, 118. — Řemeslný charakter památek, 118. — Epitaf tesaný a malovaný, 118–119. — Štuk, sgrafito, 119.)

(Renesanční umělecké řemeslo bohaté. — Zlatnictví, filigrán, email, mincovna kremnická. — Intarsie, dřevorezba, 120–121. — Majolika, Habáni, 121.) Jos. Polák.

III. BAROK

Stavitelství: (Počátky v dekoraci, 121. — Přežitky gotiky v církevní architektuře, 122. — Barokové stavby před Bílou horou [luteránské kostely, Stará Boleslav], vliv severoital. theoretiků, 122. — Kulturní pozadí baroka v protireformaci, 122. — Stav. činnost Alb. z Valdštejna, Pavla Michny z Vacínova, Spezza, Sebregondi, Pieroni, Orsi, Canevale, 122–126. — Stavební činnost jesuitů, Carlo Lurago, 126. — Raní barok v Praze a na venkově, Porta, Carrati, severoitalské místní slohy, 126. — J. B. Mathey, vliv pozdní římské renesance a baroka, křižovníci, Troja, první franc. zahrada, 127. — Další vývoj

římského slohu, M. A. Canevalle, A. Martinelli, Ign. Bayer, 127. — Pražský barok, rodina Dienzenhoferů, vývoj guariniovské formy, neskutečný prostor, 128. — G. Santini, barokní gotika, F. M. Kaňka, A. Lurago, 128—132. — N. Pacassi, pražský hrad, 132. — Italská zahrada, francouzský park, 134. — Nedostatek rokoka. — Římský klasicismus. — Význam barokní Prahy, 132. — Vídeňský vliv na Moravě, Fischer z Erlachu, Fontana, Grimm; vliv Prahy, Santini, Martinelli, 134. — Park v Kroměříži, kostel ve Slavkově, 134—136.) E. Poche.

Sochařství: (Adrien de Vries, 136. — Vliv z Bavor a Rakous, J. Bendl, Heidelberg, Kohl, Heermann, 137—138. — Vliv Italie, styl Brokoffů a Mat. Brauna, sochy Karlova mostu, Kuks, 138—140. — Braunova dílna, Theny, Pacák. — Widmannové, Platzer, 140—146. — Vídeňský ráz plastiky na Moravě, J. A. Fritsch, 146—150.) A. Matějček.

Malířství: (Italský eklektismus v nást. malbě, Bianco, Colomba, Harovník. — Počátky iluzionismu, Godinové, Steinfels, 150—152. — Karel Škréta a pokračovatelé, 152. — M. L. Willmann, J. K. Liška, M. V. Halwachs, P. Brandl, 152 až 158. — Rozvoj freskové malby, V. V. Reiner, 158. — Vliv Benátek, Asam, Kern, F. X. Balko, Hager, Kramolinové, 158—160. — Rokoko, N. Grund, 160. — Vídeňský ráz malby na Moravě, 160—161.) A. Matějček.

Umělecké řemeslo: (Klasická doba českého sklářství, sklo řezané a broušené, 161. — Barokní interiér, řezba, malba, štuk, 161—162. — Zámečnictví, puškařství, zlatnictví, 162—163.) E. Poche.

Barokové umění na Slovensku: (Východisko baroka, Vídeň, Bratislava, Trnava, Polsko, 163—164. — Barokové přestavby, 164. — Nedostatek raního baroka, 164. — Stavitelství církevní, D. Martinelli, Fischer z Erlachu, A. Pilgram, 164. — Protestantské roubené kostely artikulární, 166. — Světská architektura směru vídeňských Fischerů a Hildebrandta a B. Neumanna a jeho žáka F. A. Hillebranda, 166—167. — Klasicismus ústřední stav. komory. — Konservativní stavitelství městské, 168.)

(Sochařství a malba, odlesk umění rakouského. Největší osobnosti: cizinci G. R. Donner, P. Troger, J. L. Kracker, A. F. Maulpertsch, význačný domácí malíř klasicista A. F. Oeser, 168—172. — Statue mariánské a se sv. Trojicí, 172—174. — Drobná plastika holičská, 174.)

(Z řemesel význačné truhlářství a řezbářství, 174—175. — Zlatnictví, emailér Jan Silaši atd., 175—176.) Jos. Polák.

IV. KLASICISMUS A ROMANTISMUS

Stavitelství: (Kulturní pozadí, 177. — Školní výchova architektů. — Úřední dohled na stavitelství, 177. — Pevnosti, lázně, 177. — Regulace Prahy, 177. — Činžovní dům v Praze, 178. — Anglický park v Praze a na venkově, 178. — Empire, 179. — Předbřeznový ráz, 180. — Romantická gotika, Hluboká, Lednice, 180.) E. Poche.

Sochařství: (Školení sochařů kresbou podle odlitků, 180—182. — Klasicismus barokní, F. X. Lederer, 182. — Empire, J. Malinský, V. Prachner, 182. — Romantismus, Maxové, 184—186.) A. Matějček.

Malířství: (Akademie výtvar. umění, J. Bergler, 186. — Krajinářství, K. Postel, A. Pucherna. — A. Machek, 187. — Nazaréni, J. Führich, 188. — F. Tkadlík, A. Mánes, 188—190. — M. Haushofer, 190. — Jos. Navrátil, 190. — Chr. Ruben, 192.) A. Matějček.

Umělecký průmysl: (Strojová práce, 194. — Řemeslná malba pokojů, miniatura, 194. — Hodinářství, šperkařství, 195. — Železná litina. — Porculán, 195. — Vrstvené sklo, skelné surogáty, 195. — Tištění látek, 195. — Nábytek, 195.) E. Poche.

Umění klasicismu a romantismu na Slovensku: (Nedostatek monumentálních staveb, 196. — Úřední vídeňský sloh, 196. — Empire a přírodní park, 196.

— Romantická gotika, 198. — Relief na průčelích a náhrobcích, 199. — Školení malířů ze Slovenska ve Vídni, později v Praze, Bohůň, Klemens, Bělopotocký, 199. — Zánik Holíče, vznik ker. továrny v Košicích, 200.) Jos. Polák.

V. LIDOVÉ UMĚNÍ

Ráz lidového umění, 200. — Kultura selského lidu, 201. — Vznik lidového umění, 201. — Prameny barokového lidového umění. — Vlastní kvality lidového díla, 201. — Místní odrůdy lidového umění v ČSR. a příčiny jich vzniku, 202. — Charakter lidového umění v stavitelství, typický dům krajový, kostelní architektura na vsi, 202. — Dekorativní umělecká činnost lidu ve výzdobě domu, příbytku, zařízení, náčiní, nářadí, lidový ornament, 203—204. — Keramika a sklo, 204. — Plastika a malba, malby na skle, bogomazi, knižní malby, 204. — Lidový kroj, výšivka, krajka, 204. — Zánik lidového umění vlivem přerodu vesnického života, umělé ožívování, 205. — Národopisné hnutí, výstavy, musea, 205. — Národní umění jako umělecký kých, 205. Z d. Wirth.

Literatura k první části (X. až polovice XIX. stol.)

205—207

Část druhá: VÝVOJ VÝTVARNÉHO UMĚNÍ NÁRODNÍCH CELKŮ V OBLASTI ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY V 2. POLOVICI XIX. A NA POČÁTKU XX. STOLETÍ

208—317

I. ČESKOSLOVENSKÉ UMĚNÍ

1. Období historických slohů

Stavitelství: (Romantický akademismus, 208. — Školení umělců ve Vídni, 208. — Purismus, J. Kranner, B. Grueber, J. Mocker, 210. — Renesancismus, Ignác Ullmann, A. Barvitijs, J. Zitek, J. Schulz, 212—216. — Česká renesance, A. Wiehl, 219. — Moderní renesance, O. Polívka, A. Balšánek. — Barok, secese, V. Roštlapil, B. Ohmann, 219—223. — K. Hilbert, D. Jurkovič, 223—225. — Moravská architektura pod vedením Vídně, A. Prokop, 225.) E. Poche.

Sochařství: (V. Levý, 227. — T. Seidan, A. Wildt, L. Šimek, B. Seeling, 227—228. — Plastika Nár. divadla, A. Wagner, B. Schnirch, 230. — J. V. Myslbeek, 233. — Realisté, 236. — Dekorativismus, C. Klouček, 236.) A. Matějček.

Malířství: (Jos. Mánes, 239. — Akademismus, 241. — Genristé, 241. — Jar. Čermák, 241. — K. Purkyně, S. Pinkas a V. Barvitijs, 244. — Generace Nár. divadla, 249. — Novorenesanční dekorativisté, 253. — Krajinářství 2. pol. XIX. století, 255.) A. Matějček.

Uměl. průmysl: (Industrialisace, stylový eklektismus, uměl.-prům. škola, F. Schmoranz, výstava v Paříži 1900, 257.) E. Poche.

Slovensko: (Umění ve službě obrození národního, styk s Prahou a Hodonínem, D. Jurkovič, 259.) Jos. Polák.

2. Moderní umění

Stavitelství: (J. Kotěra, 261. — J. Plečník, 265. — Kubismus, 265. — Konstruktivismus, 269. — J. Gočár, P. Janák, O. Novotný, 269.) E. Poche.

Sochařství: (Impresionismus, 271. — St. Sucharda, L. Šaloun, Fr. Bílek, 271. — Vliv Paříže, J. Mařatka, B. Kafka, O. Španiel, 273. — J. Štursa, 275. — J. Obrovský, 277. — O. Gutfreund, 277. — Užité sochařství, 277.) A. Matějček.

Malířství: (A. Chittussi, 280. — Realismus, 280. — Vliv Paříže, V. Hynais, L. Marold, 282. — Spolek Mánes, 284. — Impresionismus, V. Radimský, A. Slavíček a skupina, 284. — J. Preisler, 290. — M. Švabinský, 292. — Idealismus a realismus novorenesanční, 292. — Moderní grafika, 294. — Rozklad realismu a impresionismu, Osma Skupina, 296. — Kubismus, surrealismus, 299.) A. Matějček.

Umělecké řemeslo: (J. Kotěra, 300. — Svaz čes. díla, 300. — Hnutí po světové válce, 302. — Moderní byt a jeho zařízení, kvalitní průmysl, 302.) E. Poche.

Slovensko: (Vznik vlastní výtvarné linie po světové válce, M. Benka, E. Fulla, 303. — Skupina konservativní a průbojná. Grafika, lidové umění, uměl. střediska, 303.) Jos. Polák.

II. UMĚNÍ NĚMCŮ V REPUBLICE ČESKOSLOVENSKÉ (R. Hönigschmid)

Národní uvědomení, J. Führich, Jos. a M. Maxové, 304. — Realismus, W. Riedel, 304. — Vliv Mnichova a Dachova, 307. — Impresionismus, 307. — R. Teschner a E. Orlik, 307. — W. Nowak, A. Brömse, O. Kokoschka, grafika, 309. — F. Metzner, H. Lederer, A. Hanak, 309. — Ad. Loos, J. Zasche, 311.

III. UMĚNÍ BÝVALÉHO HORNÍHO UHERSKA (A. Mayerová)

Stavitelství, 312—314. — Sochařství, 314. — Malířství, 314—315.

Literatura k druhé části (1850—1900)

316—317

Část třetí: ZÁVĚRY A PŘEHLEDY (Zd. Wirth)

1. *Pojem a kvalita československého umění v rámci Evropy*

318—321

2. *Periodisace dějin čsl. umění*

321

3. *Umělecká práce a školení*

321—322

4. *Technická stránka umělecké tvorby*

322

5. *Organisace umělecká, umělecký trh a výstavnictví*

322—323

6. *Dějiny čsl. umění*

323—325

Rejstřík

326—341

Seznam vyobrazení

342—345

Seznam příloh — Opravy a doplňky

346

Obsah

347—351